МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

МЕТОДИКА ДЕТЕРМІНАЦІЇ СТУПЕНЯ ДЕСТРУКЦІЇ ІСТОРИЧНОГО ЦЕНТРУ МІСТА

Методичні вказівки
до виконання індивідуальної роботи
для студентів, які навчаються за спеціальністю
191 «Архітектура та містобудування»

КИЇВ 2022

УДК 725.219.3
ББК 85.11
І-74

Укладач: Н. А. Лещенко, док. арх.

Рецензент В. В. Товбич, док. арх., професор

Відповідальний за випуск Товбич В. В., док. арх., професор

Затверджено на засіданні кафедри інформаційних технологій в архітектурі, протокол №12 від 10.06.2022 р.

Видається в авторській редакції

Методика детермінації ступеня деструкції історичного центру міста:
І-74 методичні вказівки до індивідуальної роботи / уклад. Н. А. Лещенко. К.: КНУБА, 2022. 18 с.

Містить загальні положення, завдання та послідовність виконання індивідуальної роботи, список рекомендованої літератури. Розглянуто методику детермінації ступеня деструкції історичного центру міста.

Призначено для студентів, які навчаються за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування».

© КНУБА, 2022

Загальні положення

Перед здійсненням будь-яких реставраційно-реконструктивних трансформацій (РРТ) в історичних центрах міст чи проектуванням будь-яких нових елементів в них слід прораховувати, як це зможе вплинути на вже сформовану ситуацію, і якими мають бути ці нові елементи (їх місце, об’єм, форма, функція), щоб делікатно вписатися в існуючий контекст, не порушити усталені зв'язки і компенсувати відсутні та підвищити якість міського середовища. Для цього потрібні детальні дослідження вихідної ситуації, за результатами яких можна буде зробити висновок про якісний показник існуючого стану певного історичного центру (його цінність і деструкцію) і можливий ступінь і відповідні методи РРТ в ньому.

Вихідна ситуація історичного центру міста представляється через якісний показник його існуючого стану, який складається з двох якісних показників, а саме історико-архітектурної цінності і цілісності. Історико-архітектурна цінність формується за всю історію міста, залежить від його минулого. Цілісність визначається його сучасним збереженням і відсутністю деструктивних змін в ньому. Їх встановлення здійснюється відповідно за допомогою методики визначення «генетичного коду» історичного міста та методики детермінації ступеня деструкції його історичного центру. Якісний показник існуючого стану історичного центру є підосновою для можливих ступенів реставраційно-реконструктивних трансформацій в ньому з використанням відповідних методів РРТ.

«Реставраційно-реконструктивна трансформація» (РРТ) – це комплексний процес взаємопов’язаних реставраційних і реконструктивних змін в окремих будівлях, відкритих просторах і міському архітектурному середовищі в цілому для підвищення цінності і цілісності та переходу на новий якісний рівень. Об’єднує в собі всі реставраційні і реконструктивні якісні зміни – трансформації.

Цілісність – другий якісний показник існуючого стану історичного центру

Цілісність можна схарактеризувати як стан історичного центру, при якому всі його елементи мають такі характеристики (форму – зміст – місце – значення) і зв’язки, що дозволяють забезпечити його гармонійне існування та розвиток. Вплив на будь-який з його елементів, його зміна, втрата чи поява нового викликає зміни в інших та в історичному центрі в цілому. Отже завдання – виявити дисгармонуючі елементи та зв’язки, що спричинили його розпланувальну, об’ємно-просторову і функціональну деструкції.

Для визначення цілісності запропоновано методику детермінації ступеня деструкції (порушення цілісності) історичного центру. Вона передбачає виявлення дисгармонуючих елементів і порушень в усталених зв’язках між окремими елементами в системі історичного

центру, які спричиняють його розпланувальну, об’ємно-просторову і функціональну деструкції, встановлення причинно-наслідкових зв’язків його деструкції та виділення ділянок за ступенем деструкції для визначення необхідних методів РРТ для її виправлення.

Етапи методики детермінації ступеня деструкції історичного центру міста

Запропонована методика складається з трьох послідовних етапів – аналітичного, порівняльно-синтезуючого та результуючого, проведення дослідження історичного центру за схемою: система – структура – елемент, на кожному з них (рис. 1).

Історичний центр, що є підсистемою для історичного малого міста, слід розглядати як ієрархічно цілісну систему нижчого рівня, що в свою чергу складається з окремих взаємозалежних підсистем (вулиць, площ, кварталів, дворів), які об'єднують ієрархічно підлеглі ним окремі взаємозалежні елементи (будівлі, споруди та відкриті простори). Крім матеріальних складових – елементів і підсистем, слід враховувати й нематеріальні – їх різноманітні зв’язки – розпланувальні, просторові, візуальні, морфологічні, стильові, функціональні, соціально-економічні, інфраструктурні (місця та осі сприйняття; ієрархічну залежність; морфологічні і стилістичні асоціації; місцеві традиції; соціальну і економічну активність і привабливість; інфраструктурну зручність). Як матеріальні так і нематеріальні складові є змінними в часі, мають взаємний вплив і впливають на розвиток системи в цілому. Це дозволяє проаналізувати всі елементи історичного центру як цілісної динамічної системи та виявити внутрішні зв’язки залежності і впливу між ними. Дає можливість з’ясувати його внутрішню організацію і виявити дисгармонуючі елементи та зв’язки, які вплинули, і як саме, на його деструкцію. Встановити причинно-наслідкові зв’язки його деструкції.

1. Аналітичний етап – передбачає проведення *аналізу сучасного стану* історичного центру для визначення існуючих дисгармонуючих елементів, що спричиняють його деструкцію, виявлення порушень у зв’язках залежності і впливу окремих елементів (будівель, споруд та відкритих просторів) і підсистем (вулиць, площ, кварталів, дворів), що призводять до порушення цілісності системи (історичного центру).

2. Порівняльно-синтезуючий етап – здійснення *порівняльного аналізу* сучасного стану історичного центру з даними історичного аналізу і складання синтезуючих графічних схем, на підставі яких визначається розпланувальна, об’ємно-просторова і функціональна деструкція історичного центру.

3. Результуючий етап – встановлення причинно-наслідкових зв’язків деструкції історичного центру і виконання деструктивної схеми з виділенням ділянок за ступенем деструкції. Ступені деструкції ділянок історичного центру впливають на вибір необхідних методів реставраційно-реконструктивних трансформацій для її усунення чи зменшення, а також на можливість (кількість) привнесення нового в історично сформоване.

Рис. 1 Методика детермінації ступеня деструкції історичного центру міста

1. Аналітичний етап

1.1 Аналіз сучасного стану історичного центру міста

Досліджуються його існуючі:

– розпланування і об’ємно-просторове рішення (масштабність; морфологія кварталів, площ; напрямки, червоні лінії вулиць; співвідношення забудови і відкритих просторів; композиція забудови; парцеляція кварталів, поверховість забудови; силует; осі сприйняття і видове розкриття домінант);

– архітектурно-стильове рішення забудови (стилістика і періодизація; морфологія будівель (тип даху, ухил скатів, наявність та форми фронтонів); парцеляція фасадів; матеріали; колористика);

– функціональне і інфраструктурне рішення (функції і типологія існуючих будівель; традиції у функціональному наповненні; активність і якість існуючого історичного міського середовища через збереження традиційної багатофункціональності; рівномірність розподілу функцій; транспортні, пішохідні і «зелені» зони; центри тяжіння);

– соціальні зв’язки (для визначення якості існуючого міського середовища для проживання і тривалого перебування в ньому: житло – праця – місця для проведення вільного часу, тобто наявність місць, пов’язаних з обов’язковими і необов’язковими соціальними практиками; центри тяжіння).

Проведений аналіз є підосновою для визначення існуючих дисгармонуючих елементів, що спричиняють деструкцію системи, та необхідних нових для її усунення і підвищення якості існуючого міського середовища.

1.2 Зв’язки залежності і впливу елементів і системи

Далі, виділяються зв’язки залежності і впливу окремих елементів і підсистем для визначення порушень в них, що призводять до порушення цілісності системи, та для збереження існуючих історичних зв’язків, їх розвитку і доповнення новими для відновлення порушеної цілісності (рис. 2). Визначається існуюча ієрархічна залежність кожного елементу в системі історичного центру малого міста, що дає можливість зрозуміти зв’язки цих елементів та зробити висновок про їх взаємний вплив. Кожний елемент системи, має своє визначене значення, місце розташування, форму та призначення – його якісні детектори в системі. Він виник в певний час та був сформований під впливом певних змінних в часі соціокультурних та економічних обставин. Знаходиться в залежності і сам впливає на інші елементи зі своєї підсистеми, і через її акценти та домінанти пов'язаний з іншими елементами вищого рівня загальної системи.

Рис. 2 Типи зв’язків окремих елементів в системі історичного центру

Можна виділити 7 основних типів зв'язків залежності і впливу окремих елементів в системі історичного центру міста (рис. 2):

1) послідовний (залежність між якісними детекторами кожного елемента в системі: значення будівлі – її місце розташування – її функція – її форма);

2) паралельний (залежність і вплив різних елементів в межах одного якісного детектора: форма рядової будівлі – форма домінанти; функція домінанти – функція підсистеми; тощо);

3) перехресний (вплив і залежність між різними якісними детекторами різних елементів і системи в цілому: функція будівлі – структура системи);

4) прямий (сумарна залежність всіх якісних детекторів «нижчого» елемента від «вищого»: рядова будівля – акцент – домінанта; елемент нижчого рівня системи залежить від елементу вищого рівня системи);

5) зворотній (вплив якісних детекторів «нижчого» елемента на «вищий» і систему в цілому: зміна (втрата чи поява) елементу в підсистемі веде до зміни структури системи);

6) транзитивний (вплив окремого елемента на загальну систему через його вплив на свою підсистему і її вплив на систему: функція рядової будівлі – активність простору – міський центр тяжіння);

7) комбінований (вплив окремого елемента на різні складові загальної системи: функція будівлі (відкритого простору) – соціальна активність міського середовища – якість життя – економічний розвиток).

Порушення в цих зв'язках веде до деструкції системи. Вони є ключовою детермінацією при здійсненні будь-якої реставраційно-реконструктивної трансформації історичного центру.

2. Порівняльно-синтезуючий етап

Проводиться порівняльний аналіз сучасного стану історичного центру міста з даними історичного аналізу та складаються синтезуючі графічні схеми:

1) існуючої розпланувальної деформації, деградуючих і «пустуючих» територій (визначається, які розпланувальні елементи зникли, які модифікувалися (змінили розміри, форму, напрямки), які сталися доповнення, і як це вплинуло на загальне розпланування історичного центру і його активність);

2) об'ємно-просторової деформації, морфології кварталів забудови і відкритих просторів (для визначення елементів і підсистем, що вносять деформації за масштабом і композицією забудови);

3) існуючих і порушених візуальних зв'язків (для визначення дисгармонуючих елементів, що руйнують візуальні зв'язки в підсистемах та порушують цілісне

візуальне сприйняття забудови історичного центру; та необхідних нових для відновлення цілісності);

4) деформації силуету (для визначення дисгармонуючих будівель, що вносять негативні зміни; небажаних втрат, що спричинюють «провали» чи збіднюють силует);

5) архітектурно-стилістичних змін і морфології будівель (3D-схеми забудови для встановлення об'ємної і архітектурно-стилістичної деформації з виділенням будівель, що порушують історично сформовану поверховість; не підтримують історичну парцеляцію і морфологію);

6) існуючих і порушених функціональних зв'язків, центрів тяжіння (для визначення функціональної активності та наявності монофункціональних територій; будівель (пам'яток) і територій, що не використовуються, чи неправильне використання яких спричиняє їх деградацію і деструкцію історичного центру);

7) привабливості (активності і якості) існуючого міського середовища (враховується екологічність, культурна цінність, соціальна активність, економічна привабливість).

На підставі цих схем визначається розпланувальна, об'ємно-просторова і функціональна деструкція історичного центру.

3. Результуючий етап

Встановлюються причинно-наслідкові зв'язки деструкції історичного центру і складається *деструктивна схема* з виділенням ділянок за ступенем деструкції.

3.1 Причинно-наслідкові зв'язки деструкції історичного центру

Встановлено причинно-наслідкові зв'язки розпланувальної, об'ємно-просторової і функціональної деструкції історичного центру (рис. 3).

Розпланувальна і об'ємно-просторова деструкція:

– зміна (збільшення) розмірів площ і кварталів, а також розширення червоних ліній і зміна напрямків вулиць спричиняють порушення цілісності історичної морфології та втрату камерності історичного міського середовища;

– проведення транзитної транспортної магістралі через історичний центр малого міста призводить до зниження його екологічної привабливості і безпеки;

– руйнування історичної забудови, а також зведення нових будівель без врахування історичного розпланування спричиняють втрату окремих розпланувальних елементів і порушення цілісності підсистем історичного центру;

Рис. 3 Причинно-наслідкові зв’язки деструкції історичного центру

– зміна щільності забудови (співвідношення забудови і відкритого простору) призводить до порушення композиційної цілісності через небажані композиційні розриви;

– втрата (руйнування) історичної домінанти – головного елементу одної з підсистем (наприклад, площі) веде до втрати цієї підсистеми і порушення цілісності всієї системи (історичного центру і міста). Наприклад, в наслідок втрати домінуючої будівлі ратуші на ринковій площі в Олиці було частково змінено її форму; з втратою ратуші і костьолу на ринковій площі в Меджибожі повністю зникає ця площа. Історичний центр втрачає одну зі своїх підсистем, і це призводить до зміни всієї системи, розпланувального, об'ємно-просторового і функціонального збіднення;

– зведення нових домінант без врахування історично сформованого контексту спричиняє порушення композиційної цілісності і деформацію силуету;

– втрата історичних рядових будівель, що традиційно слугували фоном для пам'яток – історичних акцентів і домінант, призводить до порушення цілісності системи, втрати традиційного характеру історичного міського середовища, його історико-архітектурної цінності. Нажаль наразі в багатьох історичних містах, і особливо малих, можна знайти лише поодинокі зразки історичних рядових будівель. А отже, про традиційний характер їх історичної рядової забудови, в багатьох випадках, можливо судити тільки по збереженим планам та іконографіям. Проте саме рядова забудова складає більшість у місті і, в значній мірі, формує його атмосферу. Рядові будівлі підводять людину до правильного сприйняття акценту і домінанти, дають можливість їх виділити і запам'ятати. У людини формується відчуття цілісності і привабливості міської забудови, чи навпаки, в разі відсутності їх єдності.

– введення нових немасштабних рядових будівель спричиняє масштабну деформацію історичного міського середовища, порушення візуальних зв'язків в ньому і цілісного візуального сприйняття історичного центру;

– занедбаність історичних будівель знижує їх цінність, а також цінність і якість історичного міського середовища в цілому, його атрактивність;

– порушення традиційної поверховості, парцеляції фасадів, зміна типу даху, ухилів скатів, а також порушення традиційної колористики призводять до масштабної і архітектурно-образної деформації історичного центру, втрати «духу місця».

Функціональна деструкція:

– неправильне використання історичної будівлі (пам'ятки) часто спричиняє некоректні прибудови до неї чи втрату деталей і декору, як не суто необхідних для її

наразі існуючої деструктивної функції, а це призводить до втрати архітектурної і культурної цінності;

– невикористання історичної будівлі (пам'ятки), території веде до втрати їх соціальної, економічної і архітектурної цінності та деградації і руйнування. Будівлі чи території, які не використовуються, спочатку втрачають свою утилітарну і соціальну цінність, потім архітектурну, що веде до їх деградації, а з часом – руйнування і запустіння, що, в підсумку, спричиняє порушення цілісності всієї системи;

– введення нової «чужої» функції також веде до порушення цілісності і втрати камерності історичного середовища. Часто неправильна нова функція лише для однієї нової чи вже існуючої будівлі спричиняє транспортне навантаження і потребує розширення транспортної вуличної мережі, при цьому зникає камерність всієї системи (історичного центру);

– функціональне збіднення історичного середовища; зміщення центрів тяжіння за межі історичного центру призводять до зменшення його соціальної активності, економічної привабливості, безпеки, зниження якості.

Як правило, кожна з виділених причин має декілька наслідків. В той же час кожен наслідок також стає результатом дій декількох різних причин. При чому розпланувальна, об'ємно-просторова і функціональна деструкції історичного центру є взаємопов'язаними і взаємообумовленими, та мають тісні причинно-наслідкові зв'язки, які графічно показано на рис. 3.

Вони разом призводять до деструктивних змін в історичному центрі, які також можна віднести і до соціально-економічної деструкції, а саме:

– деградації і втрати соціально-економічної цінності пам'яток і історичних будівель; зменшення соціальної активності, економічної привабливості та безпеки середовища історичного центру;

– втрати «духу місця» і відповідно зацікавленості туристів у відвіданні міста;

– відсутності зацікавленості в інвестуванні в це місто і відповідно зниження його економічного розвитку;

– зниження якості життя в ньому.

3.1 Деструктивна схема

Деструктивна схема, що відображає порушення цілісності історичного центру, виконується шляхом поєднання даних синтезуючих схем в єдину деструктивну план-схему з виділенням ділянок за ступенем деструкції методом узагальнення (рис. 4). Виділено чотири ступені деструкції ділянок історичного центру, а саме:

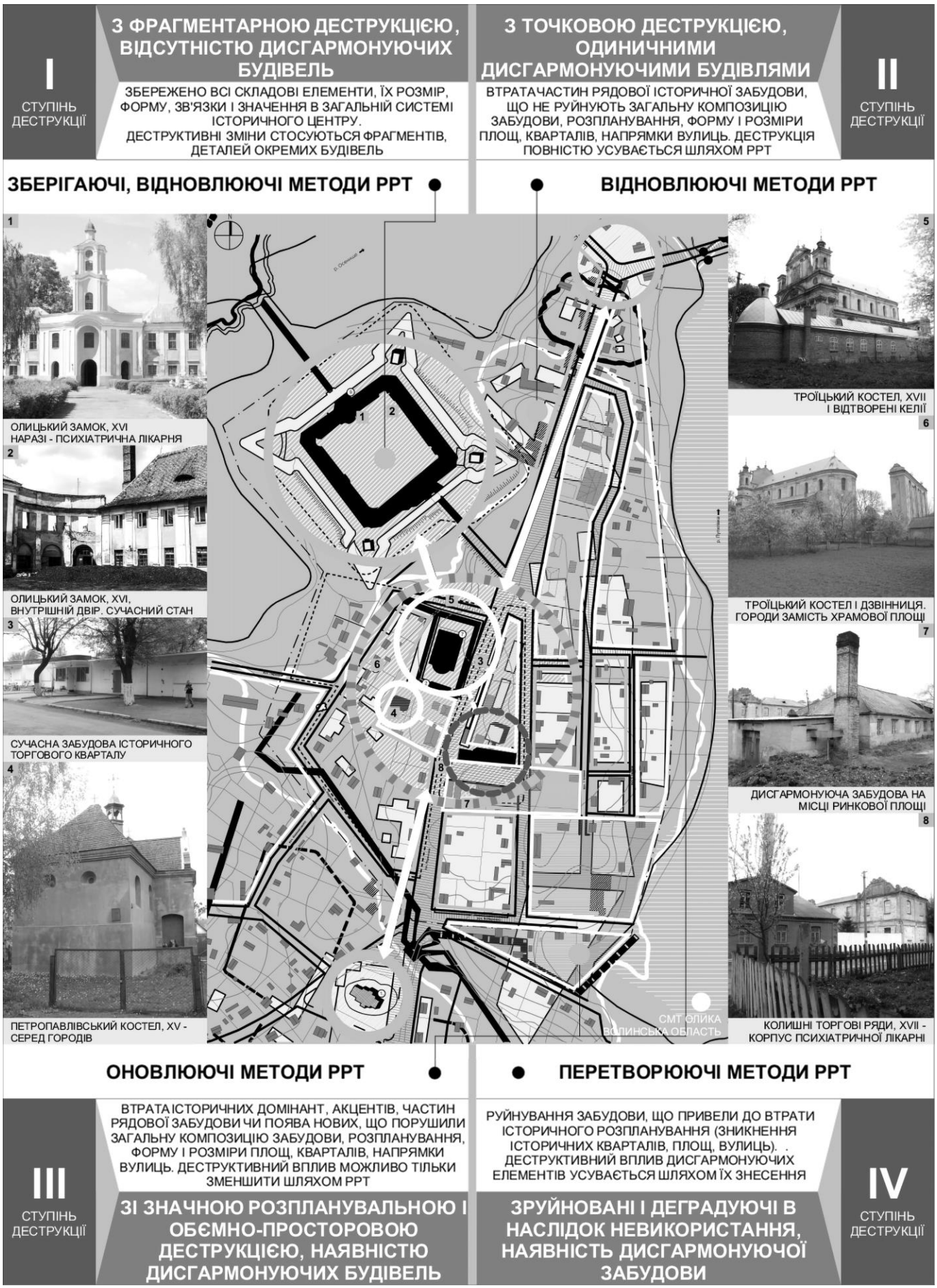

Рис. 4 Деструктивна схема. Ступені деструкції ділянок історичного центру

I ступінь деструкції – ділянки з фрагментарною деструкцією, відсутністю дисгармонуючих будівель; (збережено всі складові елементи, їх розмір, форму, зв'язки і значення в загальній системі історичного центру; деструктивні зміни стосуються лише фрагментів, деталей окремих будівель);

II ступінь деструкції – ділянки з точковою деструкцією, одиничними дисгармонуючими будівлями; (незначними деструктивними змінами, до яких можна віднести втрату частин рядової історичної забудови, що не руйнують загальну композицію забудови, не змінюють розпланування, форму і розміри площ, кварталів, напрямки вулиць; деструктивний вплив можливо повністю усунути шляхом РРТ);

III ступінь деструкції – ділянки зі значною розпланувальною і об'ємно-просторовою деструкцією, наявністю дисгармонуючих будівель; (через втрату історичних домінант, акцентів, частин рядової забудови чи появу нових, що порушили загальну композицію історичної забудови, деформували форму і розмір площ, кварталів, напрямки вулиць; деструктивний вплив можливо тільки зменшити шляхом РРТ);

IV ступінь деструкції – зруйновані чи деградуючі в наслідок сучасного невикористання, наявністю дисгармонуючої забудови; (ділянки з руйнуванням історичної забудови, яке привело до втрати історичного розпланування (зникнення історичних кварталів, площ, вулиць); деструктивний вплив існуючих дисгармонуючих елементів можливо усунути тільки шляхом їх знесення);

Ступінь деструкції ділянки впливає на вибір необхідних методів РРТ для її виправлення (чи зменшення негативних наслідків), а саме для:

I ступеня деструкції – ***зберігаючих*** і ***відновлюючих***;

II ступеня деструкції – ***відновлюючих***;

III ступеня деструкції – ***оновлюючих***;

IV ступеня деструкції – ***перетворюючих.***

Коригування застосування певних методів РРТ може відбутися після порівняння схеми ступенів деструкції ділянок зі схемою їх ступенів цінності, остання є визначальною. Крім того, кожний наступний більший ступінь деструкції передбачає можливість використання як основних відповідних йому методів РРТ для її зменшення чи усунення так і методів, що рекомендовано застосовувати при попередніх, менших деструкціях.

Ступінь деструкції ділянки також впливає на можливість (кількість) привнесення нового в історично сформоване, а саме: для I ступеня деструкції – втручання без нового будівництва чи з «захованим» точковим новим будівництвом («захованою» відбудовою фрагментів окремих будівель); для II ступеня деструкції – втручання з точковим компенсаційним новим будівництвом; для III ступеня деструкції – втручання з контекстуальним коригуючим новим будівництвом; для IV ступеня деструкції – втручання з

активним новим будівництвом з дотриманням принципових основ історичної розпланувальної та об'ємно-просторової морфології.

Завдання та порядок виконання індивідуальної роботи

1. Аналіз сучасного стану архітектурного середовища історичного центру міста. Визначення особливостей збереження його забудови і відкритих просторів, наявності дисгармонуючих елементів, що спричиняють його деструкцію. Відображення результатів дослідження в наступних графічних схемах:

1.1) просторово-розпланувальної організації історичного центру з виділенням морфології кварталів, площ; напрямків, червоних ліній вулиць; співвідношення забудови і відкритих просторів; визначення домінант, осей їх сприйняття і місць їх видового розкриття;

1.2) композиції забудови; парцеляції кварталів;

1.3) поверховості існуючої забудови; силуету;

1.4) стилістики і періодизації забудови історичного центру;

1.5) морфології будівель, парцеляції фасадів, з визначенням їх колористики і матеріалів (розгортки по вулицям, площам; перспективні зображення);

1.6) існуючого функціонального наповнення з виділенням центрів тяжіння;

1.7) транспорту, пішохідних просторів та озеленення з виділенням центрів тяжіння;

1.8) місць, пов'язаних з обов'язковими і необов'язковими соціальними практиками, з виділенням місць тяжіння.

2. Порівняння результатів аналізу сучасного стану історичного центру міста з даними історичного аналізу для складання синтезуючих графічних схем:

2.1) існуючої розпланувальної деформації, деградуючих і «пустуючих» територій;

2.2) об'ємно-просторової деформації, морфології кварталів і просторів;

2.3) існуючих і порушених візуальних зв'язків;

2.4) деформації силуету;

2.5) архітектурно-стилістичних змін і морфології будівель;

2.6) існуючих і порушених функціональних зв'язків, центрів тяжіння;

2.7) привабливості (активності і якості) існуючого міського середовища.

3. Виконання деструктивної схеми, що відображає порушення цілісності історичного центру.

4. Виділення ділянок історичного центру міста за ступенем деструкції.

5. Визначення можливих ступенів реставраційно-реконструктивної трансформації і відповідно можливих методів РРТ в залежності від визначених ступенів деструкції ділянок історичного центру міста.

Склад індивідуальної роботи

Склад роботи:

- історичні схеми міста та іконографії;
- фото сучасного стану пам'яток та існуючої забудови;
- графічні схеми сучасного стану архітектурного середовища історичного центру міста (схеми 1.1 – 1.8, відповідно до завдання та порядку виконання індивідуальної роботи)
- синтезуючі графічні схеми існуючих деформацій в історичному центрі (схеми 2.1 – 2.7, відповідно до завдання та порядку виконання індивідуальної роботи);
- деструктивна схема з виділенням ділянок історичного центру за ступенем деструкції;
- схема реставраційно-реконструктивних трансформацій з виділенням можливих ступенів і відповідних методів РРТ.

Загальні рекомендації щодо графічного оформлення роботи

Робота складається з текстових, графічних та ілюстративних матеріалів.

Текстові матеріали оформляються у вигляді пояснювальної записки на аркушах А4.

Графічні матеріали оформляються у вигляді схем, планів, розгорток, фасадів, розрізів, перспективних зображень, виконаних з використанням програм ArchiCAD, AutoCAD, 3ds Max.

Ілюстративний матеріал складають іконографії, сучасні фотографії пам'яток, існуючого архітектурного оточення та ландшафту.

Список рекомендованої літератури

1. ДБН Б.2.2-12:2019: Планування та забудова територій. Київ, 2019.
2. ДБНБ.2.2.-3:2012: Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту. Київ, 2012. 13 с.
3. ДСТУ Б Б.2.2-10:2016: Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування. Київ, 2016.
4. ДСТУ-Н Б В.3.2-4:2016: Настанова щодо виконання ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках архітектури та містобудування. Київ, 2016.

5. Вечерський В. До історії формування методики пам’яткоохоронних досліджень старовинних міст в Україні: праці науково-дослідного інституту пам’яткоохоронних досліджень. Київ, 2006. Вип. 2. С. 214-242.
6. Водзинський Є. Принципи та методи охорони видового розкриття пам’яток архітектури в краєвиді історичних міст (1970-ті – 1990-ті рр.): автореф. дис. … к. арх. Київ, 2011. 20 с.
7. Кодін В.О. Основи реконструкції історичних міст. Навчальний посібник. Харків: ХНАМГ, 2009. 172 с.
8. Лещенко Н. А. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст: дис. … д. арх. Київ, 2020. 447 с.
9. Лещенко Н. А. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст: автореф. дис. … д. арх. Київ, 2020. 44 с.
10. Лещенко Н. А. Принципи реконструкції архітектурних споруд історичних ансамблів малих міст Західної України: дис. … к. арх. Київ, 2000. 186 с.
11. Лещенко Н. А. Комплексний процес реставраційно-реконструктивних трансформацій. Містобудування та територіальне планування: наук. – техн. збірник. Київ, 2021. Вип. 76. С. 138–149. https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.76.138-149
12. Лещенко Н. А. Сучасна функціональна адаптація історичних будівель в умовах реконструкції історичних центрів малих міст. Архітектурний вісник КНУБА: наук. – вироб. збірник. Київ, 2016. Вип. 8 – 9. С. 176 – 181.
13. Лещенко Н. А. Вплив контекстів на формування та розвиток міського архітектурного середовища. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук. – техн. збірник. Київ, 2016. Вип. 43. С. 186 – 190.
14. Leshchenko N. Contextuality is a condition for preserving the uniqueness of a historical city. Architecture City Engineering Environment. Gliwice, 2021. Vol. 14 (3). P. 47 – 54.
15. Лещенко Н. А. Загальні принципи комплексного процесу реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук. – техн. збірник. Київ, 2021. Вип. 59. С. 203 – 214. ISSN 2077-3455. https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.203-214
16. Про затвердження Списку історичних населених місць України: Постанова Кабінету Міністрів України. Київ, 2001.

Навчально-методичне видання

МЕТОДИКА ДЕТЕРМІНАЦІЇ СТУПЕНЯ ДЕСТРУКЦІЇ ІСТОРИЧНОГО ЦЕНТРУ МІСТА

Методичні вказівки
до виконання індивідуальної роботи
для студентів, які навчаються за спеціальністю
191 «Архітектура та містобудування»

Укладач **Лещенко** Нелля Арсентіївна

Комп’ютерне верстання

Підписано до друку 16.09.2022
Формат 70х100/16. Папір офсетний. Ум. друк. арк. – 1,0
Тираж 50. Вид. Замовлення №

Друк ФОП Зубко В.В.
(044) 227 27 22/ (098) 166 28 46